Gezi Yazısı

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Gezi yazısı (seyahatname):** Yazarın gezip gördüğü yerlerin doğal, tarihî, sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerini kendine özgü bir üslupla anlattığı yazılardır. Yazısını yazan kişiye **gezgin (seyyah)** denir.
- Gezi yazıları, yolculuğun yapıldığı dönemin özelliklerini yansıttığı için **tarihî ve coğrafi** değer taşır; içten ve anlaşılır bir dille yazıldığı için **edebî** bir özelliği de vardır.
- Yazar okuru anlattığı yerde âdeta yaşatır, onda o yeri görme isteği uyandırır. Yazı **giriş, gelişme ve sonuç** planıyla kaleme alınır; betimleme, öyküleme ve açıklama birlikte kullanılır.
- Türk edebiyatında ilk seyahatname **Seydi Ali Reis**'in **Mir'atü'l-Memalik** adlı eseridir. En tanınmış seyahatname **Evliya Çelebi**'nin **Seyahatname**'sidir.
- **Anı ile farkı:** Her ikisi de yaşanmışlığa ve gözleme dayanır. Ancak anı geçmiş yaşantılara, kişilere ve yazarın duygularına odaklanır; gezi yazısı ise bir yerin tanıtımını amaçlar.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Gezi yazılarında yazar, gezip gördüğü yerleri anlatır.
( ) Gezi yazıları yalnızca hayal ürünü yerleri anlatır.
( ) Gezi yazısı yazan kişiye gezgin ya da seyyah denir.
( ) Gezi yazıları tarihî ve coğrafi bilgi de verir.

2 Türk edebiyatında **ilk seyahatname** olarak gösterilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

A) Seyahatname
B) Mir'atü'l-Memalik
C) Letaif-i Rivayat
D) Küçük Şeyler
E) Kıssadan Hisse

3 Türk edebiyatının en tanınmış seyahatnamesini yazan gezgin aşağıdakilerden hangisidir?

A) Evliya Çelebi
B) Seydi Ali Reis
C) Ahmet Mithat Efendi
D) Samipaşazade Sezai
E) Ömer Seyfettin

4 Aşağıdaki boşlukları uygun kavramlarla doldurunuz.
a) Gezilip görülen yerleri anlatan yazılara ..... ya da seyahatname denir.
b) Gezi yazısını yazan kişiye ..... denir.
c) Gezi yazıları giriş, ... ve sonuç bölümlerinden oluşan bir planla yazılır.

5 "Mardin'e ikindi vakti vardık. Şehir, bir dağın yamacına basamak basamak dizilmiş bal rengi taş evlerden oluşuyordu. Dar sokaklarda yürürken her köşede bir kemer, her kapıda ince bir taş işçiliği karşıladı bizi. Akşam güneşi aşağıdaki geniş ovaya çekildiğinde evlerin taşları bir anda turuncuya boyandı. Buraya gelmeden önce kimse bana bir şehrin böyle ışıkla renk değiştirebileceğini söylememişti."
Bu parça hangi türden alınmış olabilir?

A) Hikâye B) Şiir C) Eleştiri D) Otobiyografi E) Gezi yazısı

6 Aşağıdakilerden hangisi gezi yazılarının özelliklerinden biri **değildir**?

A) Olayların tamamen hayal gücüne dayanması
B) Gezilen yerin tanıtılması
C) Gözleme dayanması
D) Okurda o yeri görme isteği uyandırması
E) Yerin tarihî ve kültürel özelliklerinin anlatılması

7 "Safranbolu'nun eski çarşısında demirciler hâlâ sabahın erken saatinde çekiçlerini vurmaya başlıyor. Konakların ahşap cumbaları sokağa doğru uzanıyor, avlulardaki dut ağaçları yaz sıcağında serin bir gölge sunuyor. Şehrin adı, bir zamanlar çevresinde yetiştirilen safran bitkisinden geliyor. Eğer yolunuz Karadeniz'e düşerse burada bir gece kalmadan geçmeyin."
Bu parçada Safranbolu'nun hangi özelliklerinden söz edildiğini üç madde hâlinde yazınız.

8 Gezi yazısı ile anı arasındaki **ortak** özellik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Her ikisinin de bir yerin tanıtımını amaçlaması
B) Her ikisinin de kurmaca olması
C) Her ikisinin de şiir biçiminde yazılması
D) Her ikisinde de olayların hayal ürünü olması
E) Her ikisinin de yaşanmışlığa ve yazarın gözlemlerine dayanması

9 "Ortaokulu bitirdiğim yaz babamla birlikte ilk kez İstanbul'a gitmiştik. O zamanlar trenle yolculuk bir gün sürerdi. Babamın vagonda bana anlattığı gençlik hikâyelerini hâlâ hatırlarım. İstanbul'dan çok, o yolculukta babamı tanıdığımı sonradan anladım."
Bu parça hangi türe örnektir?

A) Gezi yazısı B) Masal C) Eleştiri D) Anı E) Roman

10 Gezi yazılarının neden hem **tarihî** hem de **edebî** değer taşıdığını bir-iki cümleyle açıklayınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "Mardin'e ikindi vakti vardık. Şehir, bir dağın yamacına basamak basamak dizilmiş bal rengi taş evlerden oluşuyordu. Dar sokaklarda yürürken her köşede bir kemer, her kapıda ince bir taş işçiliği karşıladı bizi. Akşam güneşi aşağıdaki geniş ovaya çekildiğinde evlerin taşları bir anda turuncuya boyandı. Buraya gelmeden önce kimse bana bir şehrin böyle ışıkla renk değiştirebileceğini söylememişti."
Bu parçada yazarın amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şehrin nüfusu hakkında sayısal bilgi vermek
B) Gezdiği şehrin görünümünü ve kendisinde bıraktığı etkiyi okura aktarmak
C) Çocukluk anılarını anlatmak
D) Bir sanat eserini eleştirmek
E) Taş işçiliğinin tekniklerini öğretmek

12 "Safranbolu'nun eski çarşısında demirciler hâlâ sabahın erken saatinde çekiçlerini vurmaya başlıyor. Konakların ahşap cumbaları sokağa doğru uzanıyor, avlulardaki dut ağaçları yaz sıcağında serin bir gölge sunuyor. Şehrin adı, bir zamanlar çevresinde yetiştirilen safran bitkisinden geliyor. Eğer yolunuz Karadeniz'e düşerse burada bir gece kalmadan geçmeyin."
Bu parçanın son cümlesinin gezi yazısı türüne katkısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şehrin tarihini ayrıntılı olarak açıklaması
B) Yazarın çocukluğuna dönmesi
C) Okurda anlatılan yeri görme isteği uyandırması
D) Anlatılan yerin kurmaca olduğunu göstermesi
E) Bir tartışma başlatması

13 Gezi yazısı ile anıyı aşağıdaki yönlerden karşılaştırınız.
a) Odak noktası
b) Yazarın amacı

14 "Köprüden geçerken ırmak ayaklarımızın altında köpürerek akıyordu. Karşı kıyıda yüzyıllık bir han, yorgun bir yolcu gibi sessizce oturuyordu."
Bu parçada ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tartışma B) Açıklama C) Öyküleme D) Betimleme E) Karşılaştırma

15 "Kalenin yapımına on ikinci yüzyılda başlanmış, sonraki yüzyıllarda surlar iki kez genişletilmiştir. Bugün ayakta kalan burçların sayısı on dörttür."
Bu parça bir gezi yazısının hangi özelliğini yansıtmaktadır?

A) Yazarın iç dünyasını ayrıntılı çözümlemesini
B) Kurmaca kişiler yaratmasını
C) Gezilen yerle ilgili tarihî bilgiler vermesini
D) Şiir diliyle yazılmasını
E) Bir sanat eserini değerlendirmesini

16 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Gezi yazılarında okurun yaşadığı yerle ilgili ilginç bilgiler de verilebilir.
( ) Gezi yazısında yazarın gözlem gücü, uzun süre orada yaşayanların fark etmediği ayrıntıları ortaya çıkarabilir.
( ) Anıda yazar bir yerden söz ediyorsa metin gezi yazısı sayılır.
( ) Gezi yazılarında sade ve akıcı bir dil tercih edilir.

17 Aşağıdaki cümlelerden hangisi bir gezi yazısının **sonuç** bölümünde yer almaya en uygundur?

A) Sabahın erken saatinde otobüsle yola çıktık.
B) Şehirden ayrılırken arkamda yalnızca taş sokakları değil, bir parça gönlümü de bıraktım.
C) Şehir, ovaya bakan bir tepenin üzerine kurulmuştur.
D) Çarşıda önce bakırcılar sokağına girdik.
E) Kalenin kapısından içeri adım attığımızda rehberimiz bizi karşıladı.

18 Aşağıdaki eser–yazar eşleştirmelerinden hangisi **yanlıştır**?

A) Seyahatname – Evliya Çelebi
B) Frankfurt Seyahatnamesi – Ahmet Haşim
C) Avrupa'da Bir Cevelan – Ahmet Mithat Efendi
D) Hac Yolunda – Cenap Şahabettin
E) Mir'atü'l-Memalik – Evliya Çelebi

19 Gezdiğiniz ya da görmek istediğiniz bir yer için bir gezi yazısının **giriş** bölümünü (2-3 cümle) yazınız.

20 "Ortaokulu bitirdiğim yaz babamla birlikte ilk kez İstanbul'a gitmiştik. O zamanlar trenle yolculuk bir gün sürerdi. Babamın vagonda bana anlattığı gençlik hikâyelerini hâlâ hatırlarım. İstanbul'dan çok, o yolculukta babamı tanıdığımı sonradan anladım."
Bu parçanın gezi yazısı değil anı olduğunun en güçlü kanıtı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yolculuktan çok, yazarın babasıyla ilgili geçmiş yaşantısının ön plana çıkması
B) Parçada bir yolculuktan söz edilmesi
C) Parçanın birinci kişi ağzından anlatılması
D) İstanbul'un adının geçmesi
E) Tren yolculuğunun süresinin verilmesi

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Mardin'e ikindi vakti vardık. Şehir, bir dağın yamacına basamak basamak dizilmiş bal rengi taş evlerden oluşuyordu. Dar sokaklarda yürürken her köşede bir kemer, her kapıda ince bir taş işçiliği karşıladı bizi. Akşam güneşi aşağıdaki geniş ovaya çekildiğinde evlerin taşları bir anda turuncuya boyandı. Buraya gelmeden önce kimse bana bir şehrin böyle ışıkla renk değiştirebileceğini söylememişti."
Bu parçayla ilgili
I. Betimleyici anlatımdan yararlanılmıştır.
II. Yazar gözlemlerine kişisel izlenimlerini de katmıştır.
III. Şehrin tarihine ilişkin sayısal veriler sunulmuştur.
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

22 (I) Sabah erkenden balıkçı teknesine binip adaya doğru yola çıktık. (II) Ada, yüzyıllardır zeytincilikle geçinen küçük bir köyden ibaretti. (III) Köyün kahvesinde bize ikram edilen zeytinyağlı börek, yolculuğun yorgunluğunu unutturdu. (IV) Rehberimiz, adadaki manastırın yıkıntılarının dokuzuncu yüzyıla ait olduğunu anlattı. (V) Dönüşte güneş denizin üstünde kıpkırmızı bir top gibi batıyordu.
Bu gezi yazısı parçasındaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

A) II. cümlede yerin ekonomik yaşamına değinilmiştir.
B) I. cümlede ağırlıklı olarak betimleme kullanılmıştır.
C) III. cümlede yerel kültürle ilgili bir ayrıntı verilmiştir.
D) IV. cümlede tarihî bir bilgi aktarılmıştır.
E) V. cümlede betimlemeye yer verilmiştir.

23 "Gezi yazarı, turist rehberinden farklı olarak yalnızca bilgi vermez; gördüklerini kendi duyarlılığından geçirerek aktarır. Aynı sokakta yürüyen iki gezginin yazıları birbirine benzemez. - - - -"
Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Bu yüzden gezi yazıları yalnızca sayısal bilgilerden oluşur.
B) Rehberler her zaman daha doğru bilgi verir.
C) Gezi yazıları kurmaca metinler olduğu için gerçekle ilgisi yoktur.
D) Çünkü her yazar gördüğü yere kendi bakış açısını ve üslubunu katar.
E) Oysa bütün gezginler aynı üslubu kullanır.

24 **1. Metin:** "Kasabanın meydanında her cuma pazar kurulur. Tezgâhlarda köylerden gelen peynirler, bal kavanozları, el örgüsü çoraplar yan yana dizilir. Bu pazarı görmeden kasabayı gördüm demeyin."
2. Metin: "Çocukken annemle her cuma pazara giderdik. Annemin pazarlık ederken takındığı ciddi yüzü hatırladıkça hâlâ gülümserim."
Bu metinlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Her iki metin de gezi yazısıdır.
B) Her iki metin de anıdır.
C) Birinci metin anı, ikinci metin gezi yazısıdır.
D) İki metin de kurmaca bir hikâyeden alınmıştır.
E) Birinci metin gezi yazısı, ikinci metin anı özelliği taşımaktadır.

25 Gezi yazısı yazacak bir öğrenciye aşağıdakilerden hangisi **önerilemez**?

A) Okuru etkilemek için yerle ilgili gerçek dışı bilgiler uydurması
B) Yazmadan önce gideceği yer hakkında araştırma yapması
C) Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini planlaması
D) Betimleme ve öykülemeden yararlanması
E) Sade ve akıcı bir dil kullanması

26 Gezi yazısının özellikleriyle ilgili
I. Gezilen yerin o dönemdeki sosyal ve ekonomik durumunu yansıtabilir.
II. Yazarın kişisel duygu ve izlenimlerine yer verilemez.
III. Okurun hiç görmediği yerler kadar yaşadığı yer de anlatılabilir.
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

27 "Safranbolu'nun eski çarşısında demirciler hâlâ sabahın erken saatinde çekiçlerini vurmaya başlıyor. Konakların ahşap cumbaları sokağa doğru uzanıyor, avlulardaki dut ağaçları yaz sıcağında serin bir gölge sunuyor. Şehrin adı, bir zamanlar çevresinde yetiştirilen safran bitkisinden geliyor. Eğer yolunuz Karadeniz'e düşerse burada bir gece kalmadan geçmeyin."
Bu parçada aşağıdakilerden hangisine **değinilmemiştir**?

A) Geleneksel zanaatlara
B) Mimari yapıya
C) Şehrin nüfusuna
D) Şehrin adının kaynağına
E) Okura bir öneriye

28 "Bir gezi yazısı yalnızca 'Neresi?' sorusunu değil, 'Nasıl bir yer?' ve 'Orada ne hissettim?' sorularını da cevaplamalıdır."
Bu görüşü savunan biri bir gezi yazısında en çok aşağıdakilerden hangisini **eksiklik** olarak görür?

A) Yazarın gördüklerini betimlemesi
B) Yazarın izlenimlerini paylaşması
C) Yerin yalnızca konumunun ve yapılarının adlarının sıralanması
D) Yerin atmosferinin okura hissettirilmesi
E) Yerel halkın yaşamından ayrıntılar verilmesi

29 Yüzyıllar önce yazılmış bir seyahatnameyi inceleyen bir tarihçi, eserde anlatılan şehrin çarşılarının, esnafının ve yemek kültürünün bugünkünden çok farklı olduğunu görür ve eseri araştırmasında kaynak olarak kullanır.
Bu durum, gezi yazılarının aşağıdaki özelliklerinden hangisini ortaya koyar?

A) Yazıldığı dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamını belgelemesini
B) Kurmaca olaylara dayanmasını
C) Şiir diliyle yazılmasını
D) Yazarın yalnızca iç dünyasını anlatmasını
E) Olay örgüsünün serim, düğüm ve çözümden oluşmasını

30 Yaşadığınız şehri ya da ilçeyi hiç görmemiş bir okura tanıtan, **betimleme** ve **açıklama** içeren 4-5 cümlelik bir gezi yazısı paragrafı yazınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**